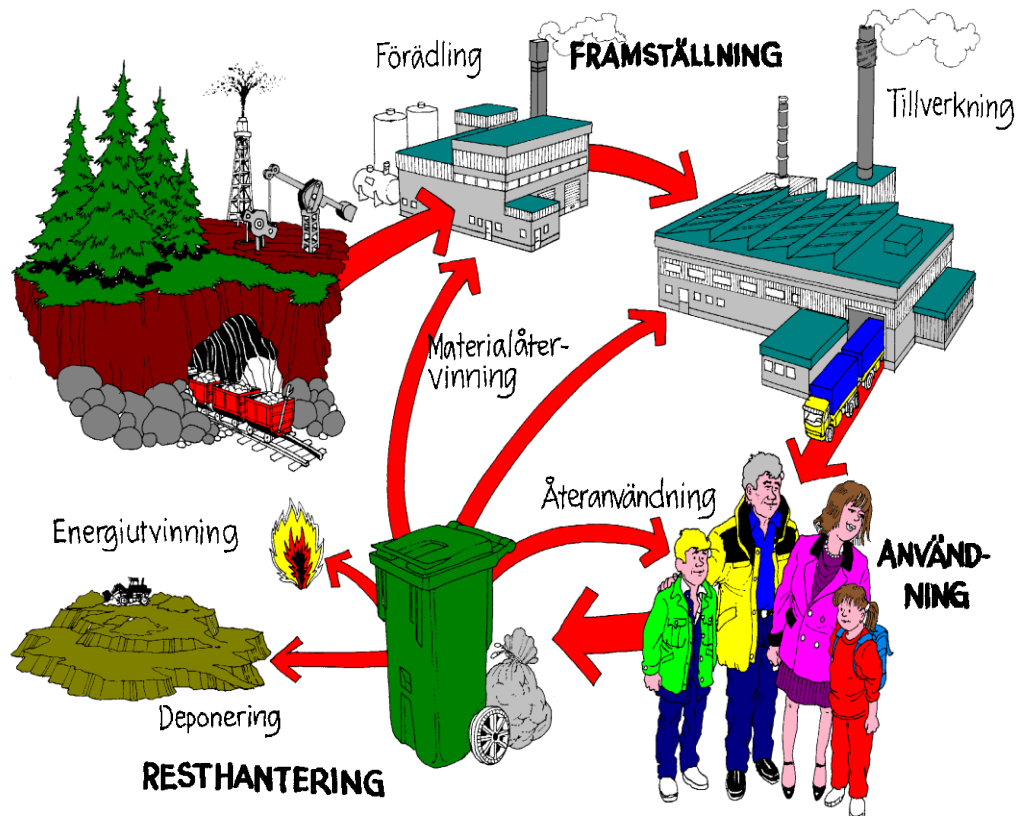

Hållbarhetsanalys och -arbete i projekt inom RE:Source

Detta dokument är att se som en sammanfattning av den presentation som hölls vid RE:Source-konferensen 2016-11-24 av Anna Karin Jönbrink (film och powerpoint-presentation finns på <http://resource-sip.se/projekt/projektfinansiering/>).

Inledning

Det kan te sig onödigt att göra en hållbarhetsanalys av projekt som har som sitt hela syfte att leda till resurseffektivitet, genom återvinning eller på andra sätt. Det är dock av yttersta vikt att hållbarhet ses ur ett livscykelperspektiv (alltså råvaror, tillverkning, användning och resthantering) så att man inte byter från ett problem till ett annat, utan att försäkra sig om att den totala påverkan faktiskt minskar. När vi fokuserar på återanvändning, återtillverkning eller återvinning, finns det många risker för suboptimeringar. Det kan exempelvis hända att det används mer energi i processerna än man faktiskt sparar, att ökade transporter ger ökade utsläpp av växthusgaser, eller att farliga kemiska ämnen sprids på ett sätt som inte är önskvärt.

Figur 1 Det är viktigt att man ser hållbarhet ur ett livscykelperspektiv och inte flyttar från ett problem till ett annat.

Med stöd från:

STRATEGISKA
INNOVATIONS-
PROGRAM

Vad ska man använda hållbarhetsanalysen till?

Avsikten med hållbarhetsanalysen är att den ska hjälpa till att identifiera såväl potential till hållbarhetsförbättringar, som risker för att hållbarhetspåverkan ska öka. När man känner potential och risker, kan man sedan i projektet arbeta så att man optimerar potentialen och minimerar riskerna. Man kan också notera att det är vanligt att den som har en idé ofta är ”kär” i den och tenderar att bara se de goda sidorna av den. En mer objektiv analys av idén ger en mer nyanserad bild av den, och kan bidra till att stärka idén genom att peka på ytterligare potential, men också genom att man visar att man har koll på eventuella risker, och därmed kan ta fram en bra plan för hur man ska hantera dem.

Metoden

Swerea IVF har arbetat med denna typ av analyser i sin projektverksamhet sedan 1996. Metoden har vidareutvecklats under tiden, och nu finns varianter av metoden särskilt utvecklade för SIP Metalliska Material, och SIP Lighter. Metoden har arbetats fram med stöd av internationellt vedertagna ramverk för hållbarhet som standarden för socialt ansvarstagande ISO 26000:2010, Sveriges miljömål, FN:s mål för hållbar utveckling från 2015 samt Global Reporting Initiative, GRI.

Hur gör man?

Använd rätt kompetens

När man gör en hållbarhetsanalys av ett projekt har erfarenheten visat att det bästa är att detta sker genom samverkan av en hållbarhetsexpert och projektledaren (eller annan person som känner till projektidén och projektet väl). I många organisationer har man egna hållbarhetsexperten att tillgå, men det finns också möjlighet att använda experter från exempelvis Swerea, IVL eller RISE (tidigare SP).

Checklista

En detaljerat utvecklad checklista finns i ett Excelark via länken Hållbarhetsanalys på webbsidan <http://resource-sip.se/projekt/projektfinansiering/>

Hållbarhetsaspekt	Råvaror	Tillverkning	Användning	Återvinning och Resthantering
<i>Materialförbrukning</i>				
<i>Energianvändning</i>				
<i>Transporter</i>				
<i>Utsläpp och avfall</i>				
<i>Arbetsmiljö och hälsa</i>				

<i>Mänskliga rättigheter</i>				
<i>Jämställdhet och mångfald</i>				

Figur 2 En förenklad tabell som beskriver grundtanken i checklistan

Arbetsgång

- Först identifierar man ett **jämförelseobjekt**. Hållbarhetspåverkan av produkter eller processer, enligt projektets metod eller teknik, skall jämföras med hållbarhetspåverkan av funktionellt likvärdiga produkter/processer som använder dagens vedertagna teknik. Syftet är att utvärdera vad som kan komma att förändra sig om projektet blir lyckat och dess resultat omsätts i praktiken.
- Nästa steg är att **identifiera projektets signifikanta hållbarhetsaspekter** i relation till jämförelseobjektet i ett livscykelperspektiv, d.v.s. Framtagning av råmaterial, Tillverkning, Användning, samt Återvinning och resthantering. Här används checklistan.
- Slutligen beskrivs **hantering i projektet** av de signifikanta hållbarhetsaspekterna.

	Hållbarhetsaspekt	Beskrivning av hur projektet ska hantera hållbarhetsaspekten
Positiva hållbarhetsaspekter		
Negativa hållbarhetsaspekter		

Vanliga frågor:

När görs detta?

Swereas erfarenhet är att det bästa är att göra en hållbarhetsanalys av projektidén så tidigt som möjligt, så att man kan anpassa projektansökan och projektet efter det man identifierat. I de fall man gör det innan ansökan lämnas in, kan man oftast använda den potential man identifierat som argument för projektet, men man kan också lägga till lämpliga arbetspaket och/eller aktiviteter i projektet för att säkerställa att projektet optimerar hållbarhetspotential, undviker suboptimeringar och minimerar hållbarhetsrisker

Hur säkerställer man att man uppnår potential och minimerar risker i projektet?

Det är viktigt att man under projektets gång har kontroll på sina hållbarhetsaspekter så man inte skapar onödiga risker, skapar suboptimeringar, eller hindrar att potentialen uppnås. Ett sätt kan vara att man har med en aktivitet eller arbetspaket som har till uppgift att analysera hållbarhet längs vägen i projektet. En bra metod för det är att använda livscykelanalys, LCA, där checklistan som beskrivs ovan är en mycket förenklad version.

När ska man göra det?

För att få bästa effekt är det viktigt att man analyserar hållbarhetspåverkan av de olika alternativ man har från början och längs vägen i projektet, så att de beslut man fattar baseras på goda grunder. Det kan exempelvis handla om att välja mellan olika typer av processer, olika materialval eller olika typer av transporter. Man kan notera att de flesta val man gör har någon påverkan på hållbarhet.

I början av projekt är det vanligt att man inte har tillgång till all information för att kunna göra en ”riktig” livscykelanalys, då är det lämpligt att börja med en förenklad analys av helheten och använder de fakta man redan har, och i övrigt göra kvalificerade antaganden. Analysen kan sedan förfinas vartefter mer information kommer fram.

Vem ska göra det?

Att lägga till en aktivitet eller ett arbetspaket som har till uppgift att göra livscykelanalys i projekt och låta någon som är expert på hållbarhet vara involverad i projektet från början brukar fungera bäst.

Kostnad i projektet

Kostnaden för att ta med en aktivitet eller arbetspaket för hållbarhet är givetvis mycket svår att uppskatta, men brukar sällan överstiga 20% av budgeten i ett projekt med tekniskt fokus.